

Comentariul operei Patul lui Procust scrisa de Camil Petrescu-a treia parte

Continuand in fapt problematica propusa in primul sau roman, Camil Petrescu readuce in prim-plan drama intelectualului roman, intransigent in pastrarea nealterata a constiintei si demnitatii sale, in impactul cu o societate bazata pe afacerism, mediocritate, rapacitate. Drama lui Ladima, si, la o analiza mai atenta, a lui Fred Vasilescu, repeta drama intelectualului Stefan Gheorghidiu din celalalt roman, sau a altor eroi camil-petrescieni, cum ar fi Gelu Ruscanu sau Andrei Pietraru. Privit sub un alt unghi, romanul este si o drama a imposibilitatii atingerii absolutului in dragoste. In amintitul interviu luat de Eugen Jebeleanu, romancierul subliniaza ca noul roman "e un roman substantial, in sensul unei reconstituiri prin recunoastere", avand ca tema "sentimentul metafizic al existentei".

Una dintre realizările de seama ale operei este structura sa compozitionala: consecvent convingerilor sale artistice, autorul ne ofera un roman scris la persoana intai, dar numarul celor care se confeseaza este mai mare, fiind puse la dispozitie adevarate "dosare de existenta", intr-o succesiune permanenta de planuri narative, incheigate sau rotunjite prin cunoscutul procedeu al rememorarilor afective, dictate de fluxul constiintei naratorilor. Daca in primul roman al lui Camil Petrescu intalnim un singur narator a carui constiinta devine unic unghi de surprindere a existentei, in noul roman ne intampina, ca intr-un permanent joc de oglinzi, viziunea mai multor personaje-reflector asupra dramelor de existenta si constiinta ale eroilor. Astfel, Patul lui Procust cuprinde, compozitional, la inceput trei scrisori ale Doamnei T. adresate autorului, apoi jurnalul lui Fred Vasilescu, partea cea mai densa si mai inchezata a romanului, concentrata in capitolul Intr-o dupa-amiaza de august, si in care sunt integrate si scrisorile lui G.D. Ladima adresate Emiliei Rachitaru, un epilog al lui Fred Vasilescu ce urmareste elucidarea dramei acestuia, un alt epilog al autorului, devenit el insusi personaj in roman, precum si notele sale de subsol.

Perspectiva naratoriala, unica in primul roman, este aici pusa la dispozitia tuturor personajelor care se confeseaza (Fred Vasilescu, G.D. Ladima, Doamna T., Emilia Rachitaru, si chiar a unor personaje secundare ca Penciuлесcu, Cibanoiu, procurorul, prietenii sau cunoscutii lui Ladima), si determina un permanent proces de relativizare si diversificare; procesul de relativizare ramane insa, in mare parte, aparent, caci, adeseori, in spatele diferitelor viziuni naratoriale stau unitatea si spiritul (chiar) tezigist ale viziunii auctoriale.